

Välkomna!

Så får vi elen att räcka

Energiintelligent Dalarna
PARTNERSKAP FÖR INNOVATION OCH GRÖN OMSTÄLLNING

Helena Höij

Landshövding, Länsstyrelsen Dalarna

Birgitta Sacrédeus

Regionråd, Region Dalarna

En smart färdplan för Dalarnas energisystem

Marit Ragnarsson, Länsstyrelsen Dalarna
Gustav Green, RISE

Energiintelligent Dalarna
PARTNERSKAP FÖR INNOVATION OCH GRÖN UTVECKLING

High
Voltage
Valley

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Räcker elen?

27 april kl 9.30–12.00 2021

Välkommen till en digital konferens om trygg och konkurrenskraftig elförsörjning i Dalarna för att möta ökad elektrifiering.

Omställningen från fossil energi innebär ökad elanvändning, vilket kräver att elbranschen går före och säkerställer tillräcklig kapacitet i elnäten för att leverera trygg och konkurrenskraftig el. Utmaningarna är många, inte minst hanteringen av större effekttoppar.

Under konferensen presenteras en studie som visar framtida scenarier för elanvändning och vad det betyder för elnäten i Dalarna.

Även den färdplan som aktörerna enats om, med prioriterade åtgärder för att möta utmaningarna kommer att presenteras under konferensen.

Målgrupp

Konferensen vänder sig till beslutsfattare på kommunal och regional nivå samt tjänstepersoner inom samhällsplanering, näringslivsutveckling och energi/klimat.

Anmäl dig här

Aktörer

Borlänge Energi
Dala Energi Elnät AB
Hedemora Energi
Falun Elnät AB
Malungens Elnät AB
Smedjebacken Energi Nät AB

VB Energi
Elevio
Vattenfall Eledistribution AB
High Voltage Valley
Region Dalarna
Med flera.

Kontakt:
Marit Ragnarsson
marit.ragnarsson@lansstyrelsen.se

Så får vi elen att räcka

Den gröna omställningens ökade elbehov är en stor utmaning som kräver ett gemensamt utvecklingsarbete på många plan.

Denna storregionala konferens syftar till att öka kunskapen om Dalarnas energisystem och de utmaningar vi står inför samt diskutera hur vi bäst möter dem.

Dalarna Science Park, Borlänge, 23 april 2024, kl 10.00-15.00

Program förmiddagen:

- Presentation av framtida energi- och effektbehov. Panelsamtal

Program eftermiddagen:

- Workshop om Dalarnas färdplan för energisystem.
- Se detaljerat program sid 2.

Målgrupp

Kommunala och regionala tjänstepersoner och politiker inom energi- och klimatfrågor, näringslivsfrågor, samhällsplanering och beredskap. Näringslivsorganisationer, företag. Elnätägare, energibolag och energitjänsteleverantörer. M fl.

Arrangör

Konferensen genomförs i samarbete med Region Dalarna och High Voltage Valley som en del i genomförandet av projekt EFFEKT4Dalarna och Dalarnas energibolags färdplan för energisystem.

Anmälan görs på denna länk

Konferensen är kostnadsfri.
Digital medverkan på förmiddagen är möjlig.

Kontakt

Marit Ragnarsson,
Länsstyrelsen Dalarna
marit.ragnarsson@lansstyrelsen.se

Plan för elektrifiering

2021

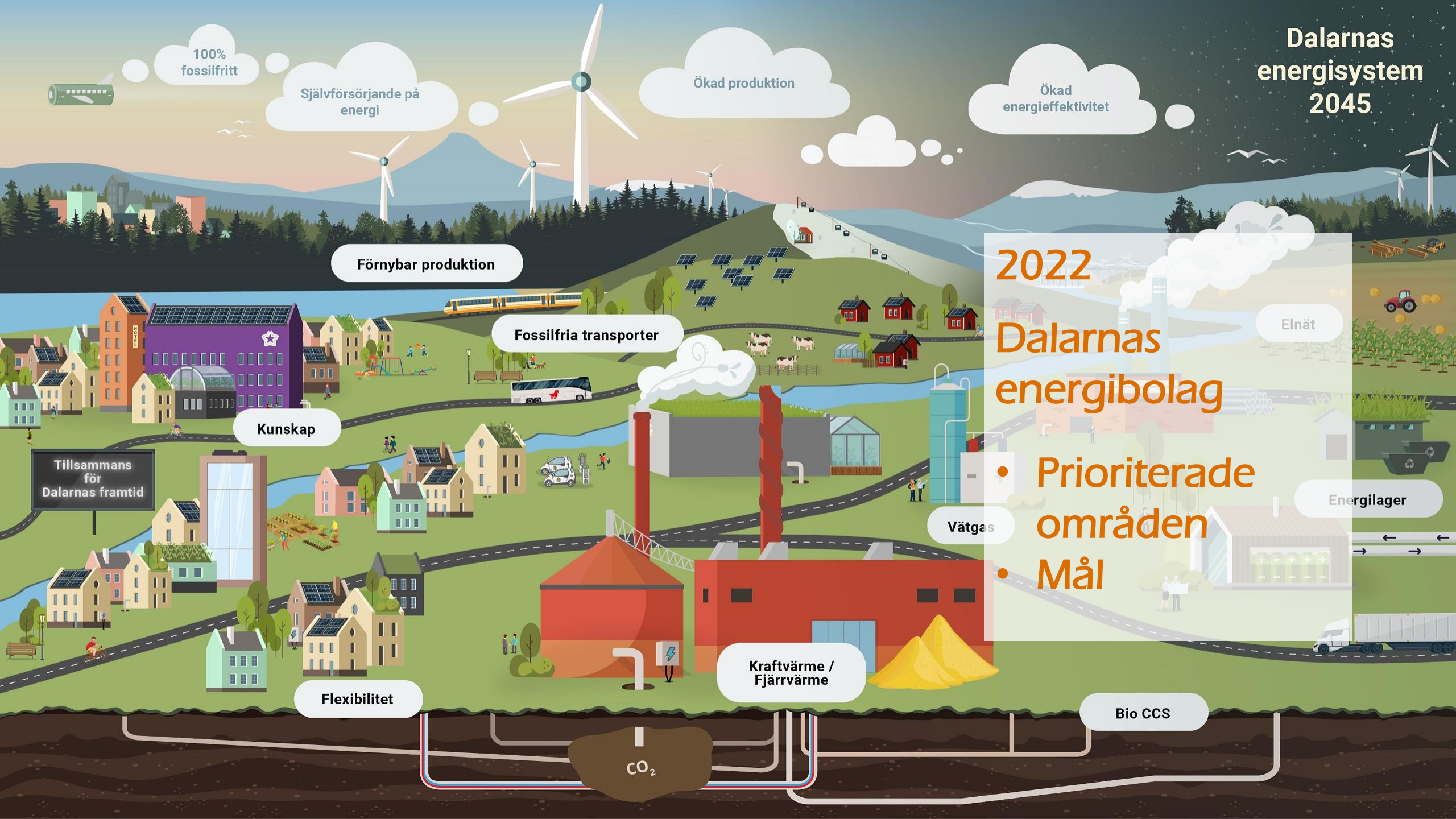
Förstudie i samverkan

Länsstyrelsen, Region Dalarna, Elnätägare, High Voltage Valley, Högskolan

- Nuläge
- Elnät
- Översiktliga beräkning elbehov
- Åtgärder

Dalarnas energisystem 2045

100% fossilfritt

Självförsörjande på energi

Ökad produktion

Ökad energieffektivitet

Förnybar produktion

Fossilfria transporter

Kunskap

Tillsammans för Dalarnas framtid

2022 Dalarnas energibolag

- Prioriterade områden
- Mål

Elnät

Energilager

Vätgas

Kraftvärme / Fjärrvärme

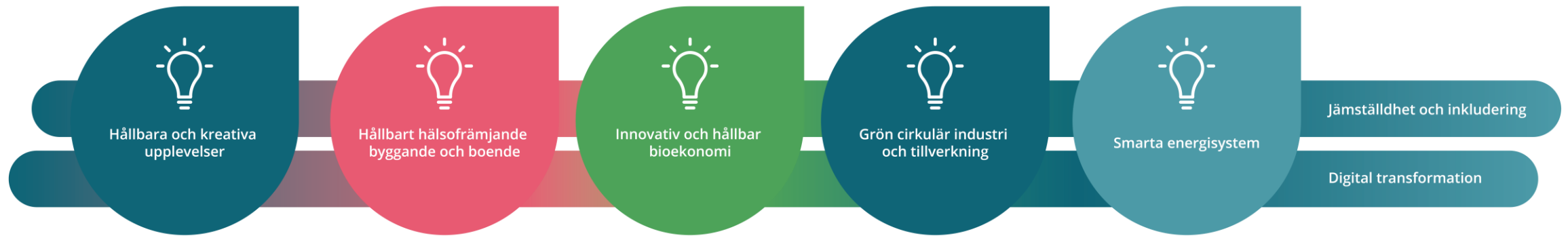
Flexibilitet

Bio CCS

CO₂

Innovationsstrategin

Kunskapsområde: Smarta energisystem

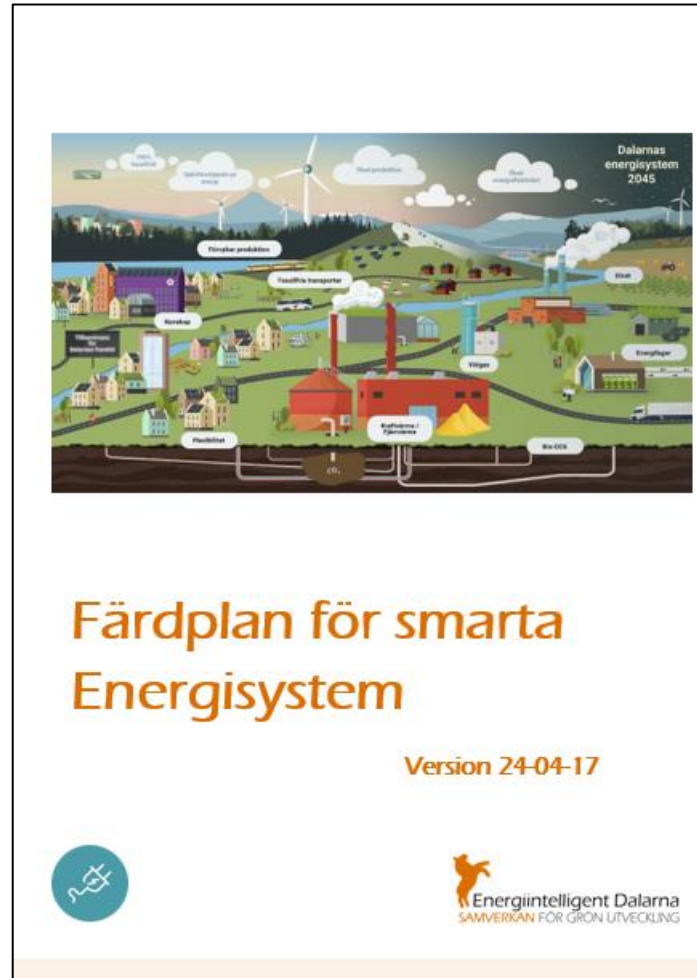

Energiintelligent Dalarna

PARTNERSKAP FÖR INNOVATION OCH GRÖN UTVECKLING

En färdplan för Smarta energisystem

Prognos och scenario för:

- Energibehov
- Energitillförsel
- Energi,- el- och effektbalans

Mål

Handlingsplan

→ En första version.
Vi vill ha input!

Uppfyller samtidigt regeringens uppdrag om regional handlingsplan för elektrifiering.

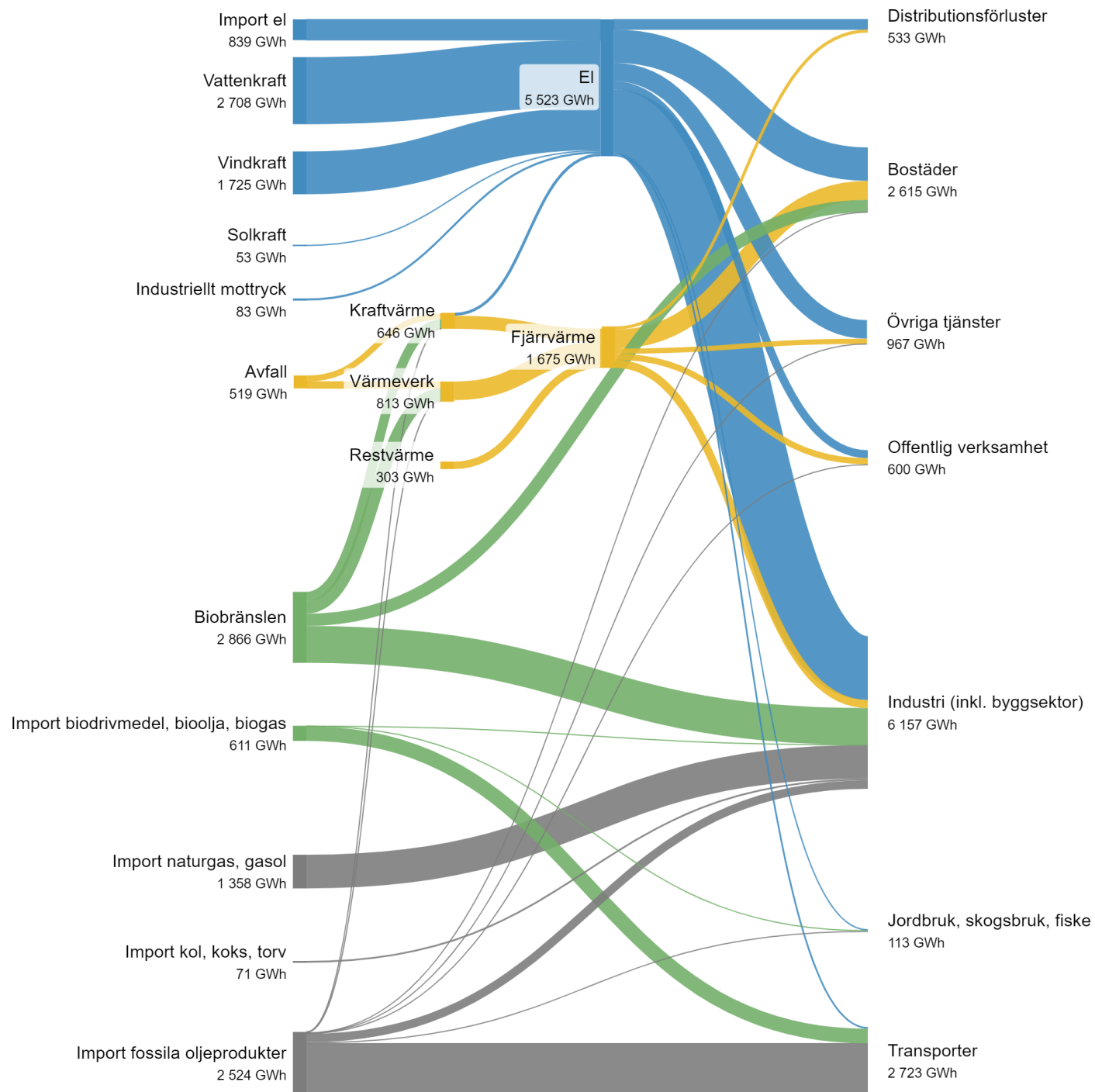
Kan Dalarna bli självförsörjande på energi?

Och samtidigt nå våra energi- och klimatmål?

Energiplanering
- en gissningslek eller ett
nödvändigt behov?

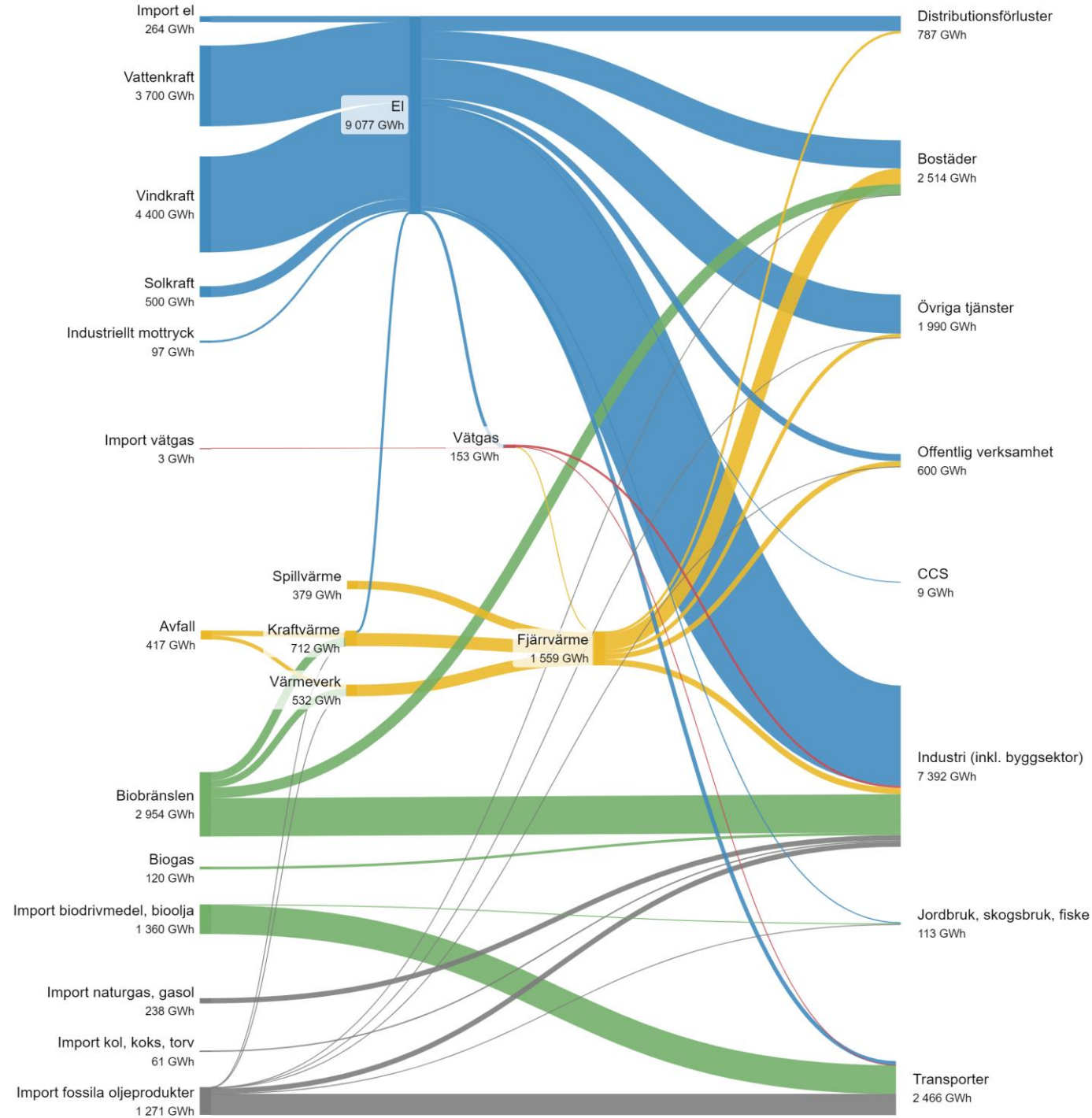

Dalarnas energibalans 2022

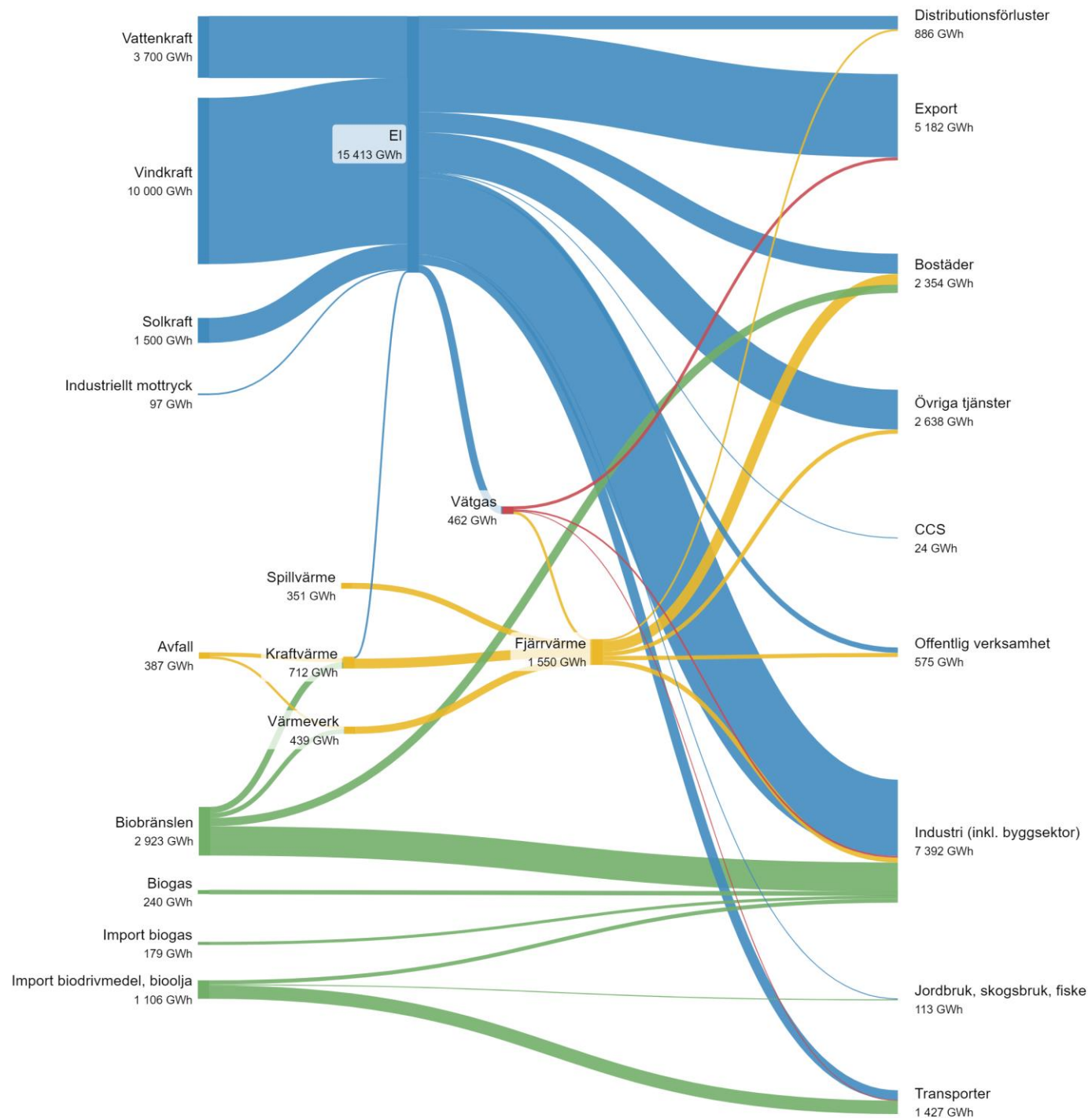
Dalarnas energibalans 2030 - Prognos

Dalarnas energibalans 2045

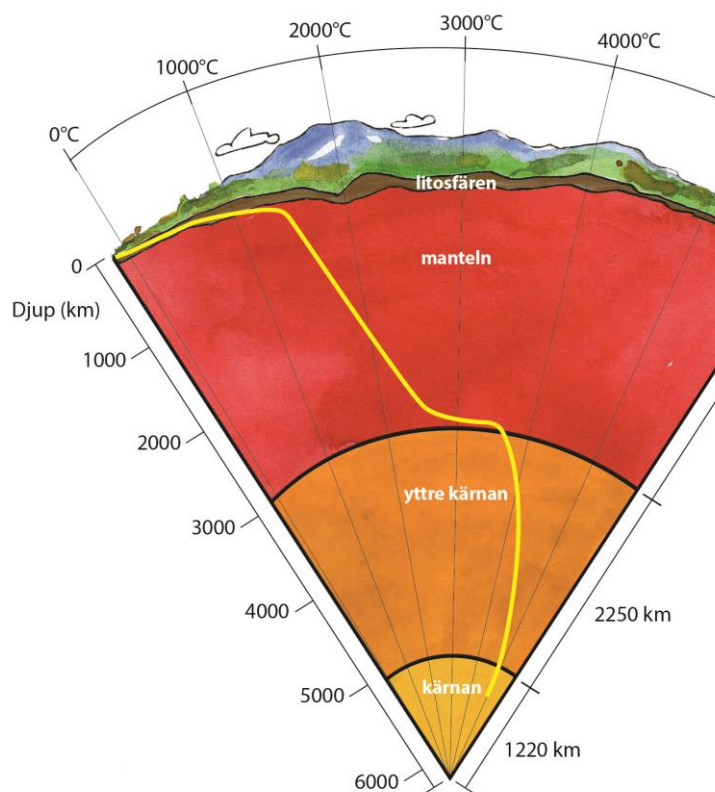
- Ett Scenario

Vad som inte finns med...

Geotermi

"Små" modulära reaktorer

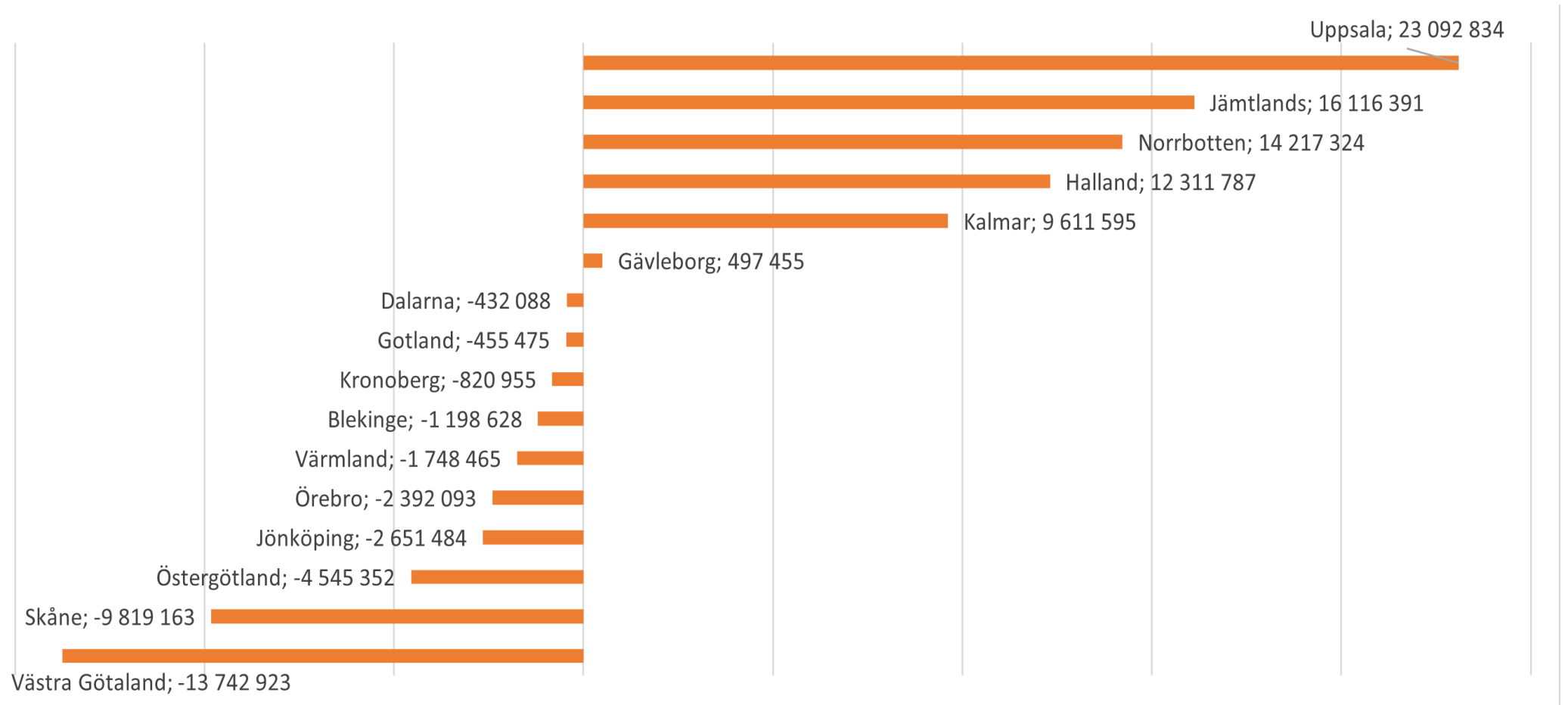

Ohållbart uttag av bioråvara

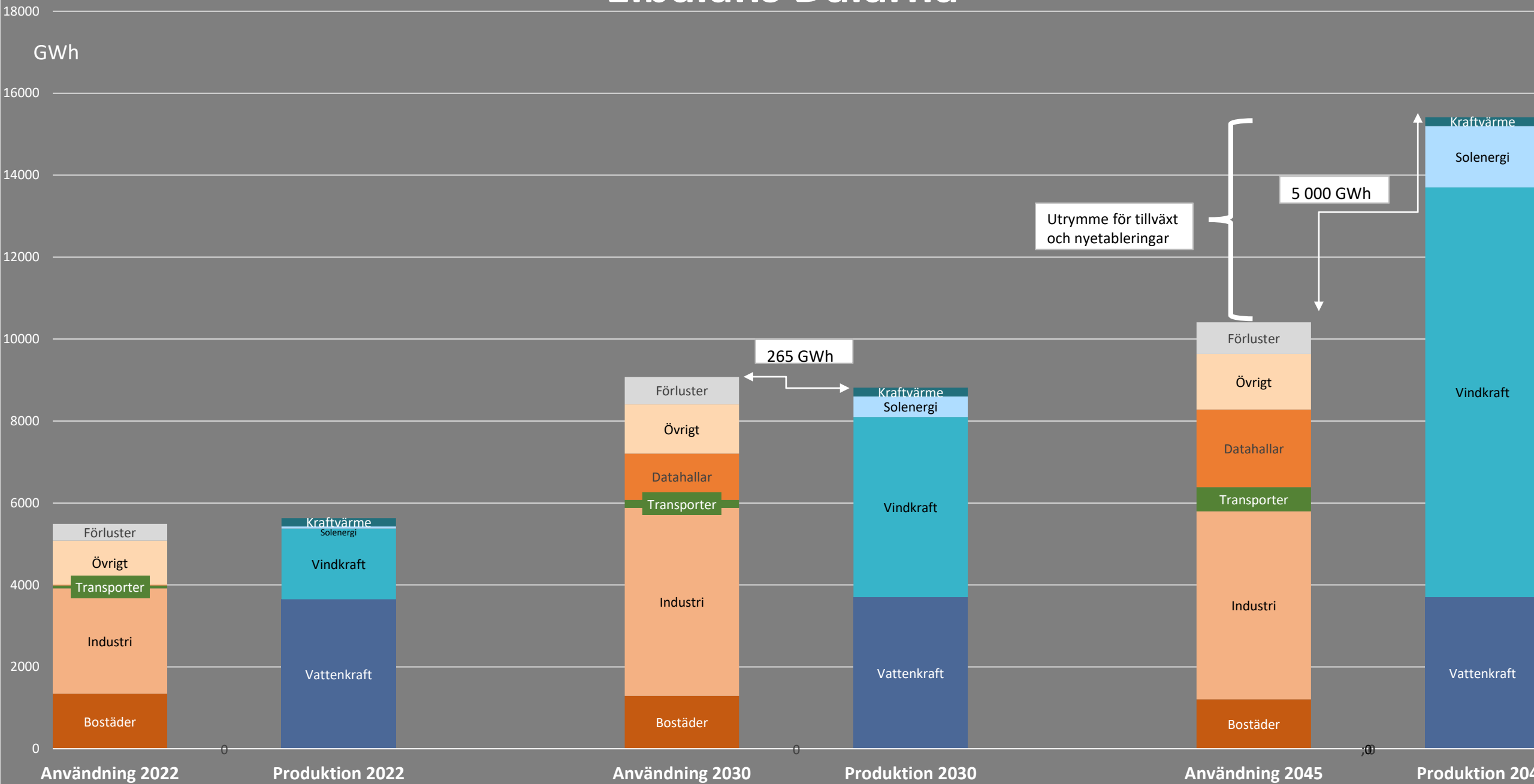

El: Regioners självförsörjningsgrad

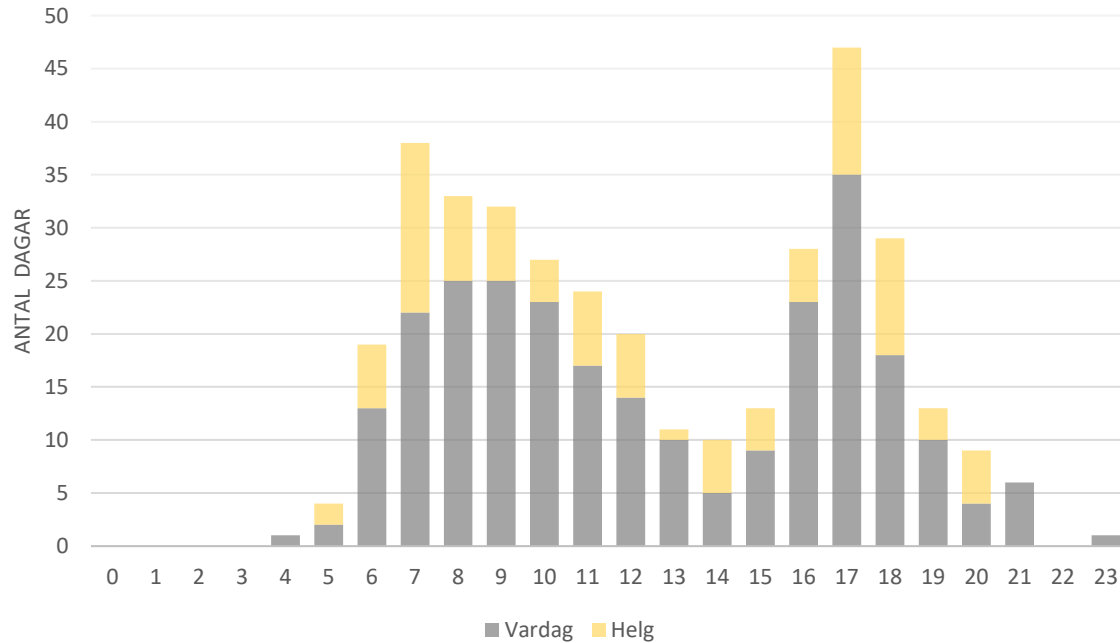

Elbalans Dalarna

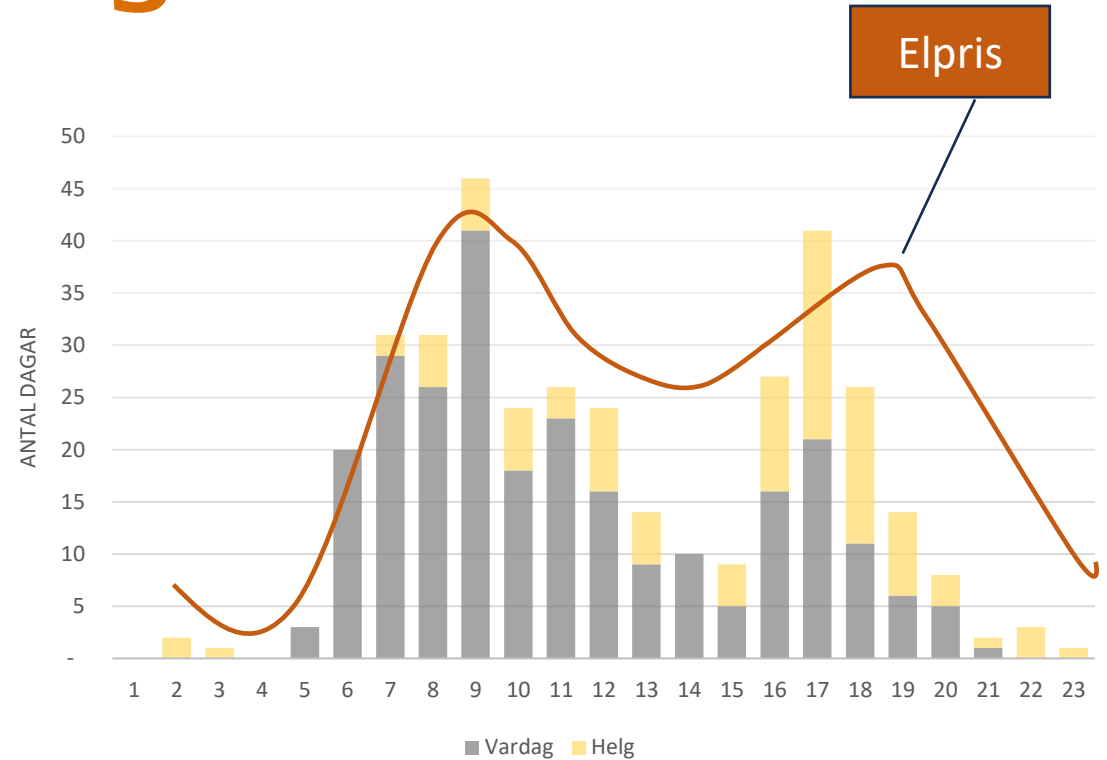

Effekt: Användning, timme

2022

2023

Största toppar under dygnet: Morgon och kväll (ca 7.00 och 17.00)

Ett räkneexempel

Totalt effektbehov Dalarnas hushåll

350 MW

10 % kapning av effekttoppar

35 MW

Motsvarar:

Effektbehovet för en ny Hitachi industri

eller

En medelstor industri i varje kommun i Dalarna

eller

1800 nya hushåll

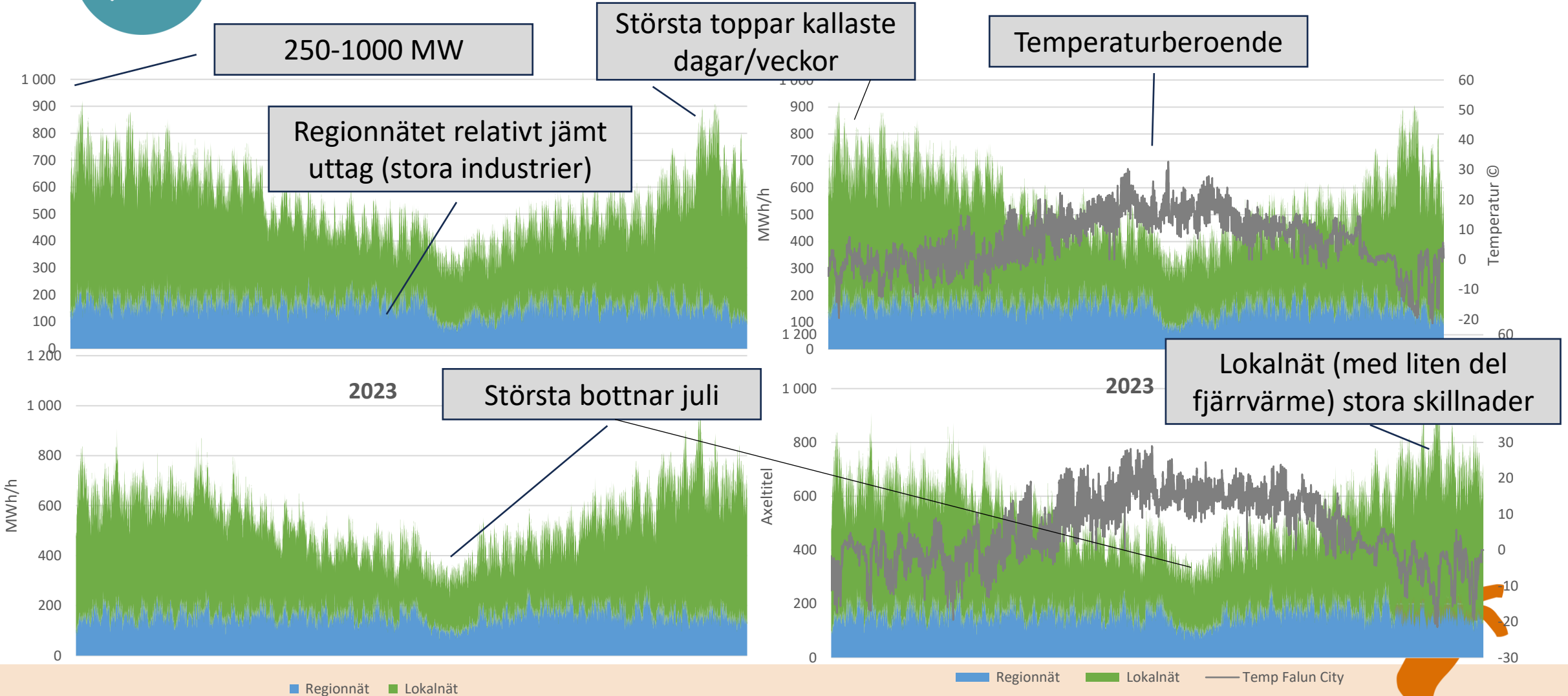
eller

Undvika elnätinvesteringar 100-400 MSEK?

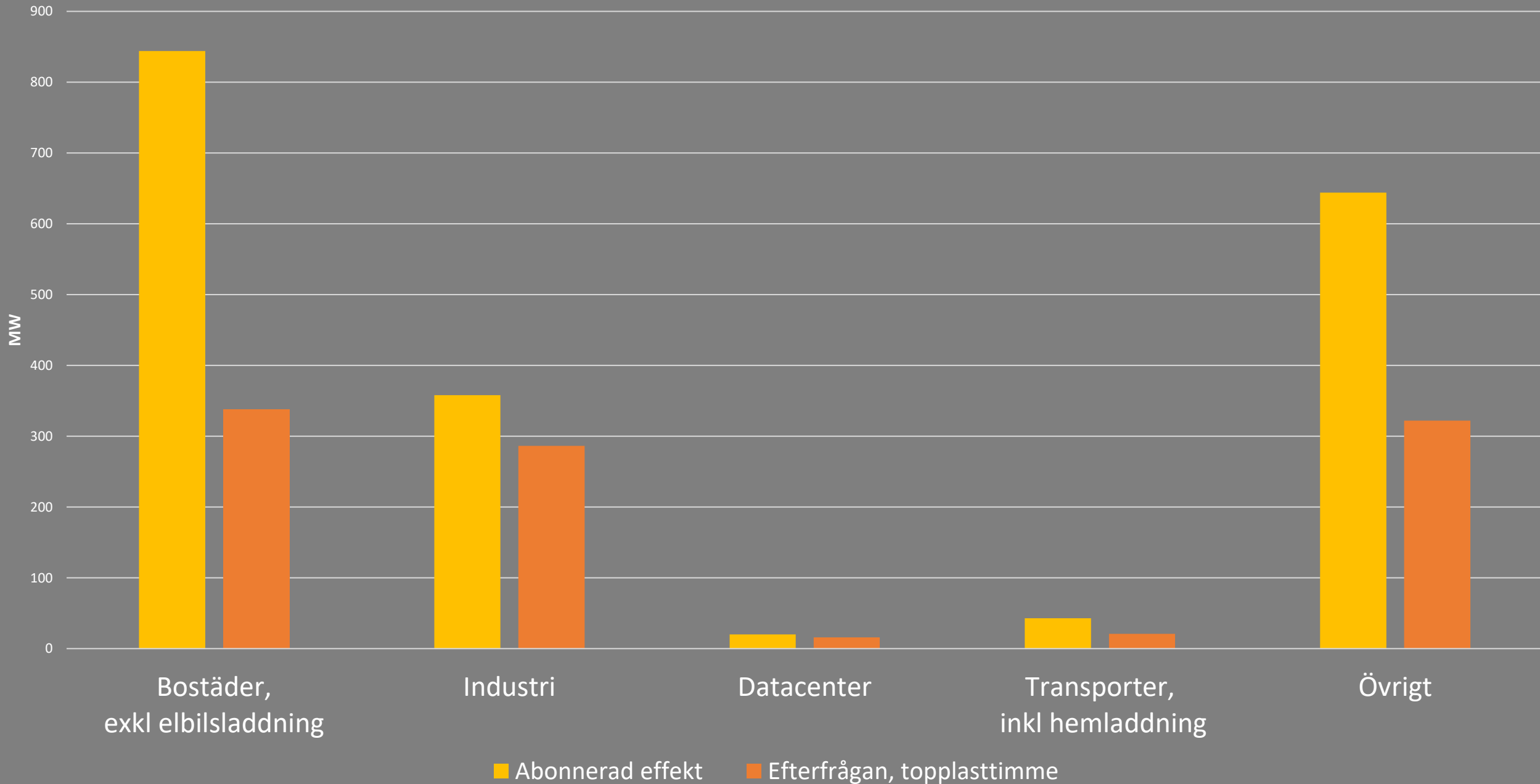

Effekt: Användning, helår

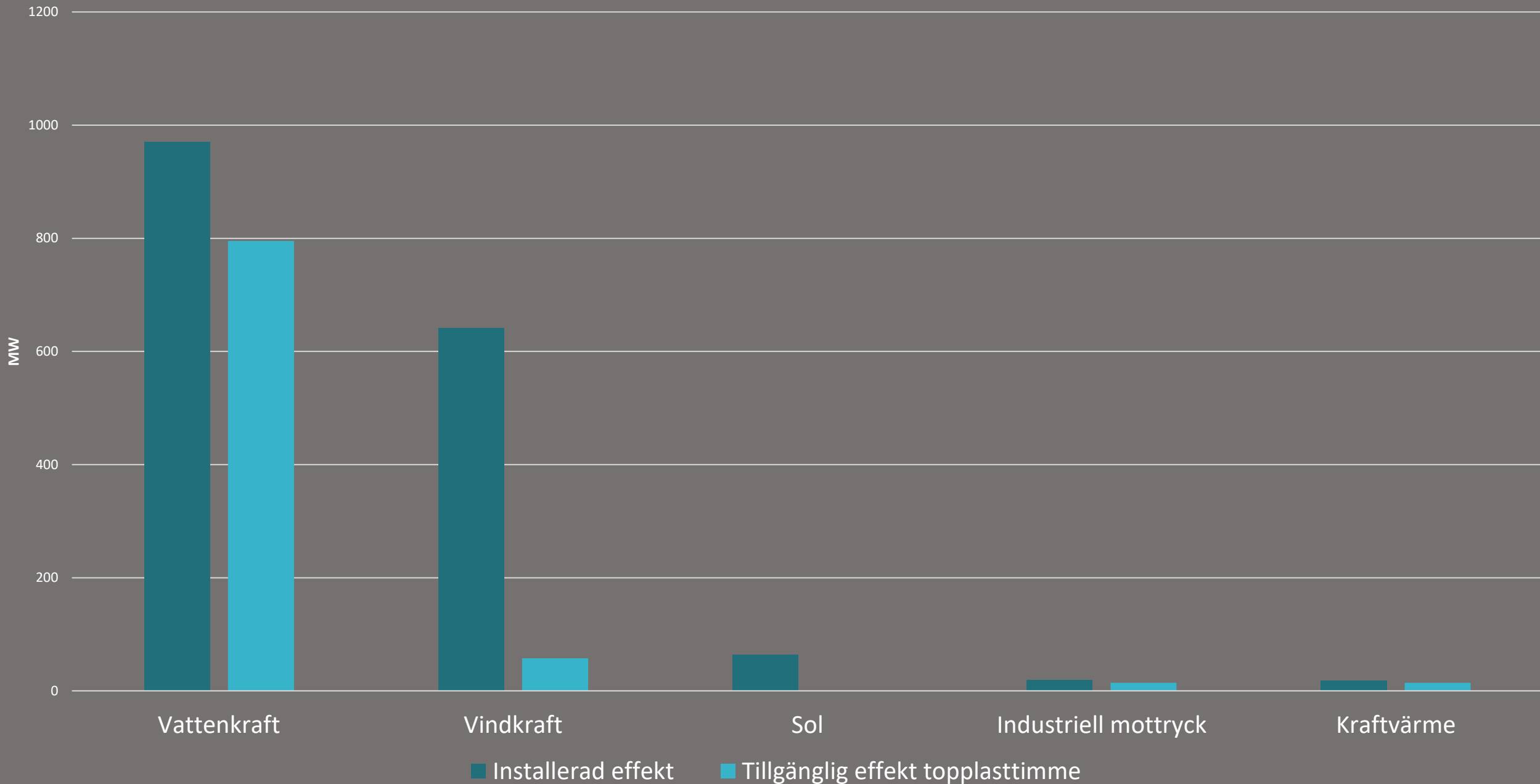

Mål för toppar: Kapa 50 MW (5 %) till 2026. 100-200 MW på lång sikt? **Mål för bottnar?**

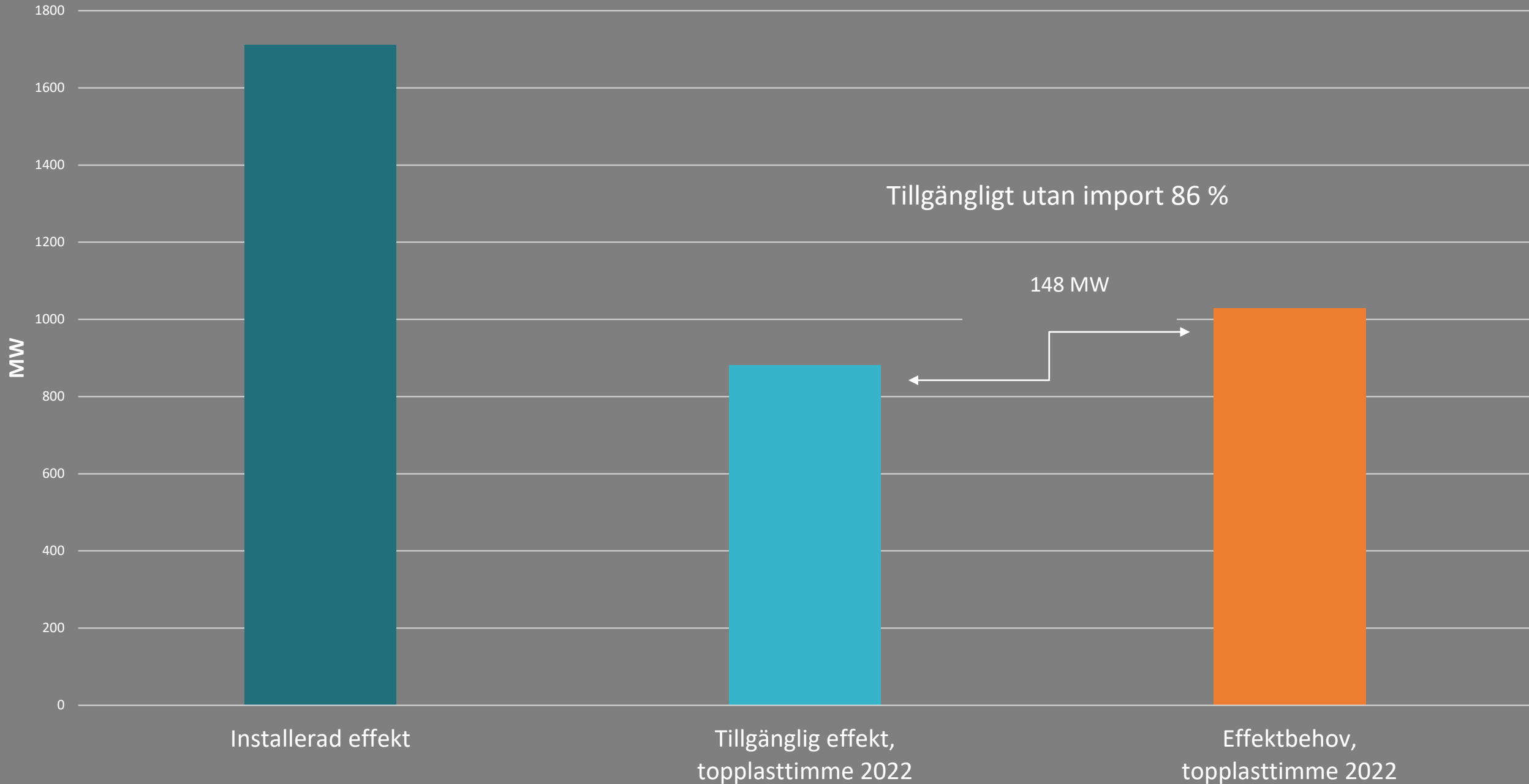
Effektbehov, Dalarna 2022

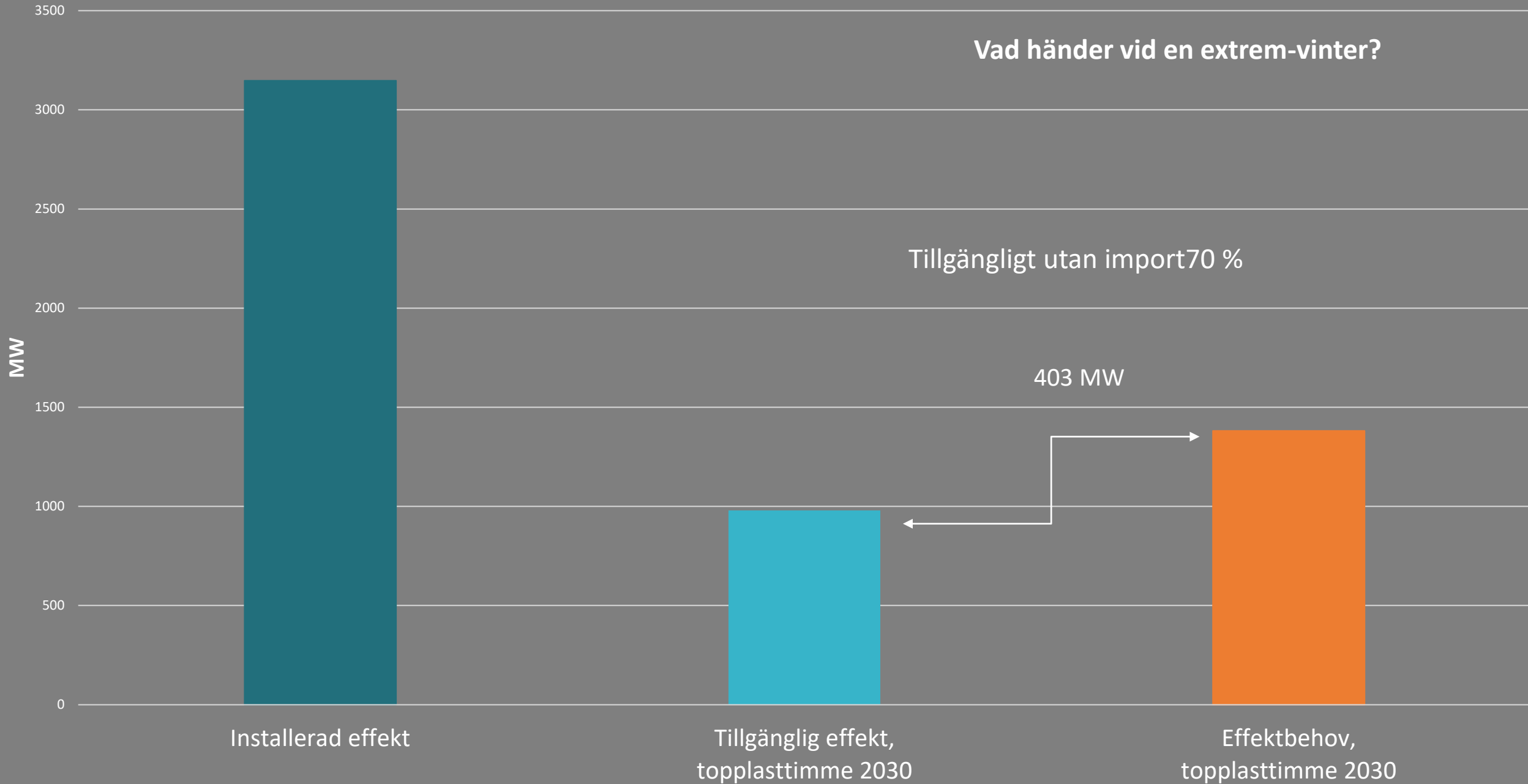
Tillgänglig effekt topplasttimme, Dalarna 2022

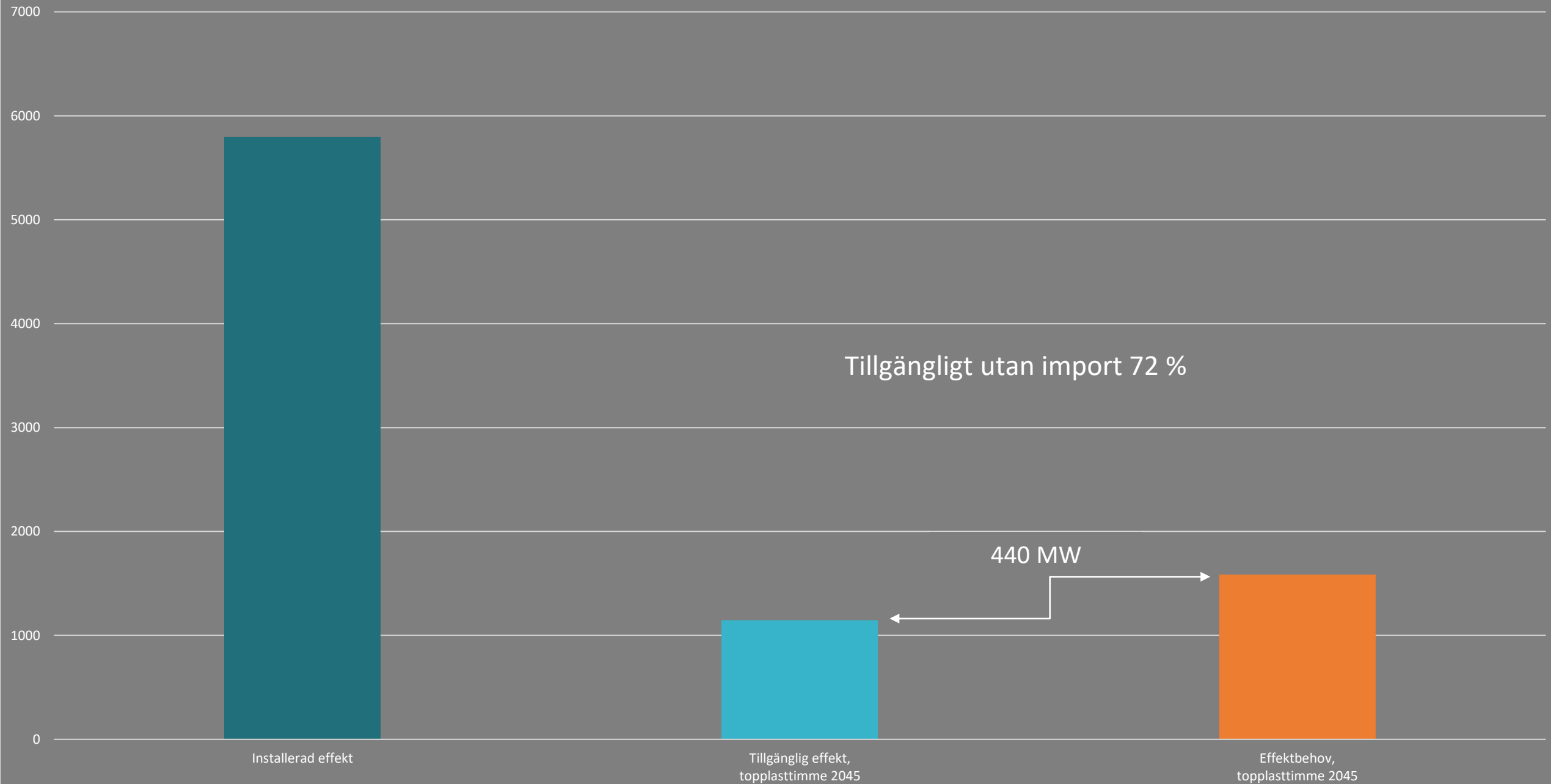
Effektbalans topplasttimme, normalår, Dalarna 2022

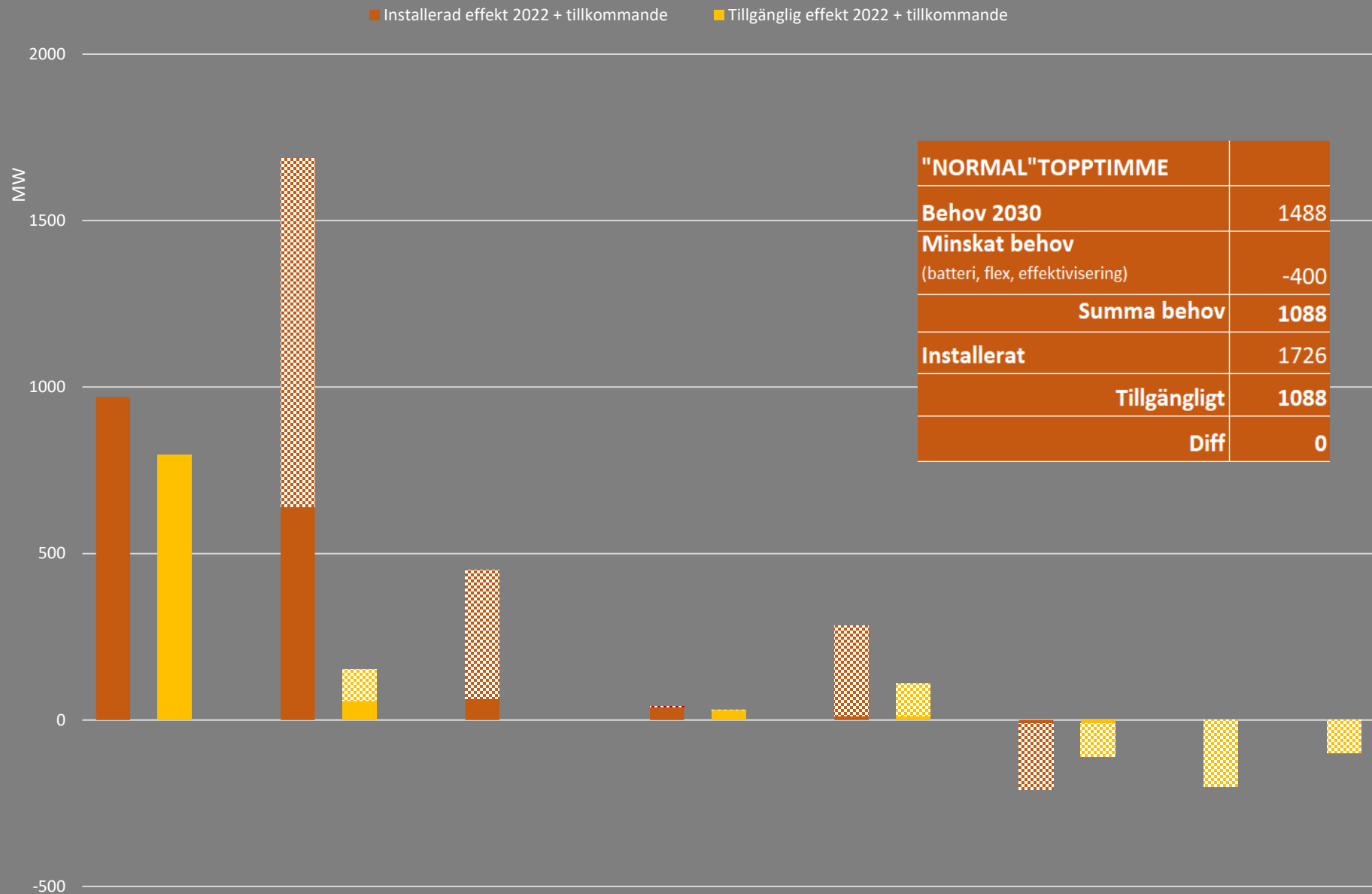
Effektbalans topplastimme, normalår, Dalarna 2030

Effektbalans topplasttimme, normalår Dalarna 2045

Behov för att nå effekt i balans 2030

Vattenkraft		Vindkraft		Solkraft		Kraftv/l mottryck		Reservkraft		Batteri		Flex	Effektivisering
970	795	641	58	64	0	38	+3	13	+270	-10	-10	0	0
+0	+0	+1 046	+94	+386	0	29	+2	13	+97	-200	-100	-200	-100

Flextjänst-möjligheter

Uppskattade potentialer:

Produktionsflex

Vindkraft 12 MW

Användarflex

Industri 103 MW

Skidanläggningar 5 MW

Stugbyar 18 MW

Bergvärmepumpar 65 MW

Luftvärmepumpar ?

Elbilsladdare 10 MW

Datacenters ?

Annat... ?

Annat... ?

PRELIMINÄRT

Kan Dalarna bli självförsörjande på energi 2030?

Svar Energi:

Nej, men 80 %. Och 100 % till 2045 om vi producerar eget biodrivmedel.

Svar El: JA

Svar Effekt: JA

OM vi verkligen energieffektiviserar, bygger ut vindkraften enligt plan, satsar på smarta uppvärmningssätt, bygger ut elnäten, blir mer flexibla i elanvändningen och investerar i energilager.

Mål – att diskutera!

- Ett fossilfritt energisystem 2045 (ingen fossil energiproduktion/användning)
- Självförsörjande på el 2030 (på årsbasis)
- Självförsörjande på energi 2045 (på årsbasis)
- Självförsörjande på effekt vid topplasttimme

- El med hög leveranstrygghet och god konkurrenskraft alltid
 - ett elsystem som säkrar trygg konkurrenskraftig leverans av el vid alla tider.
- Kapacitet i elnäten som möjliggör nya snabba anslutningar och inte bromsar länets utveckling.

Övriga möjligheter och åtgärder

Kompetensförsörjning!

Energiplanering

Kunskapshöjning och attityder

Samverkan, ledarskap

Forskning och innovation

EFFEKT ⚡ Dalarna

Energieffektivisering och effekthushållning

Elnätinvesteringar

Ökad elproduktion och ta vara på fjärrvärmens fulla potential inkl restvärme

Energiplanering

- En nödvändig planering
men med många gissningar!

→ Gissningsallvar

Flexibilitet i framtidens elsystem

Elham Kalhori, Power Circle

Energiintelligent Dalarna
PARTNERSKAP FÖR INNOVATION OCH GRÖN UTVECKLING

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Flexibilitet för en snabb elektrifiering

23 april 2024

Elham Kalhori, expert elmarknader

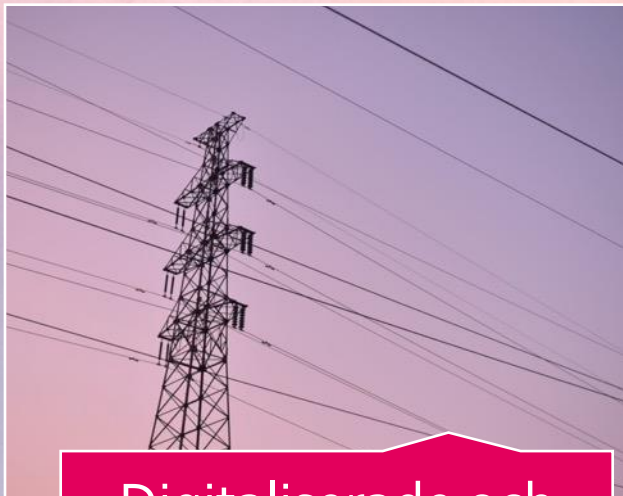
POWER CIRCLE
Electricity for sustainable energy

Vår vision

Power Circle är en tankeledande organisation för elektrifieringens framtidsfrågor. Vi bygger kunskap och nätverk som accelererar den hållbara omställningen.

Strategiska inriktningar

Digitaliserade och
resurseffektiva elnät

Transportsektorns
elektrifiering

Flexibla lösningar
med systemnytta

Partnernätverk

Energi- och elnätsföretag

Universitet och branschorganisationer

Energitjänste- och teknikleverantörer

Emobilitet och laddoperatörer

Elsystemet förändras på flera sätt samtidigt

Transportsektorn
elektrifieras

Industrin storsatsar
på fossilfrihet med
nya etableringar

Elproduktionen
blir mer variabel

Hur klarar elnäten omställningen?

Power Circles analys av nuläget:

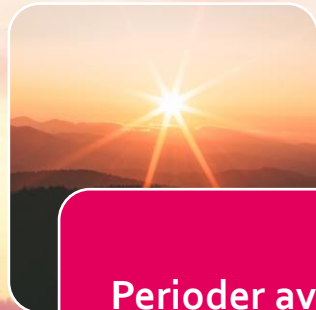
- Flaskhalsar och kapacitetsbrist i näten
- Långa och otydliga anslutningsköer
- Nätbolagen saknar verktyg och förutsättningar
- Intresse och nyfikenhet för nya möjligheter

Behovet av flexibilitet ökar

Lokala
flaskhalsar i
elnäten

Perioder av
överskotts-
produktion

Perioder av
el- eller
effektbrist

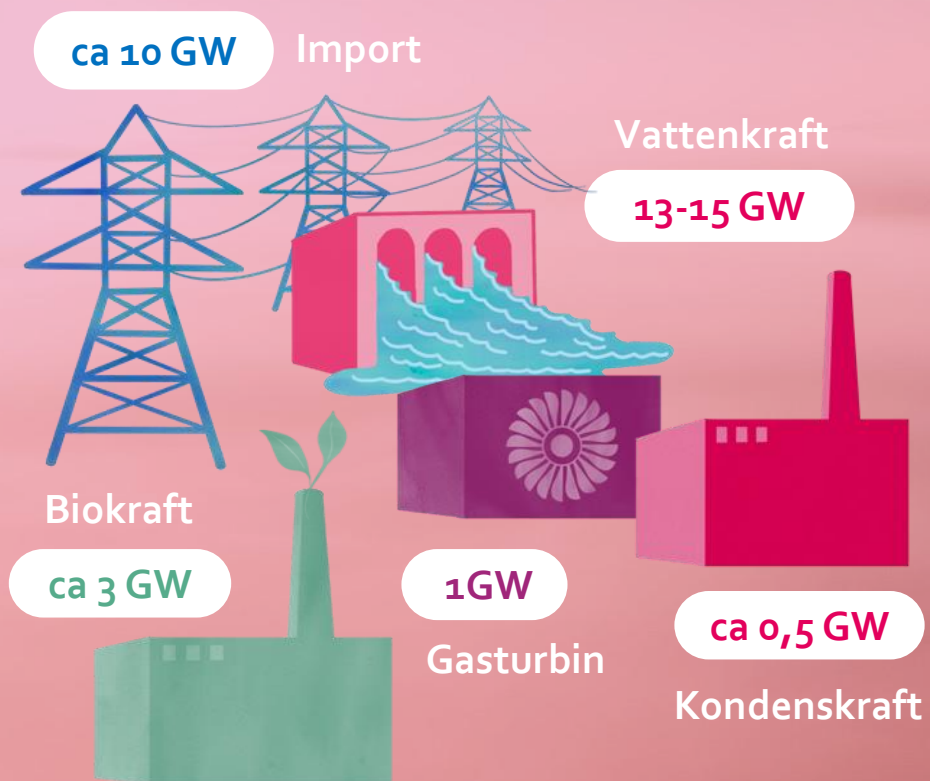
Balansering
av elnätet

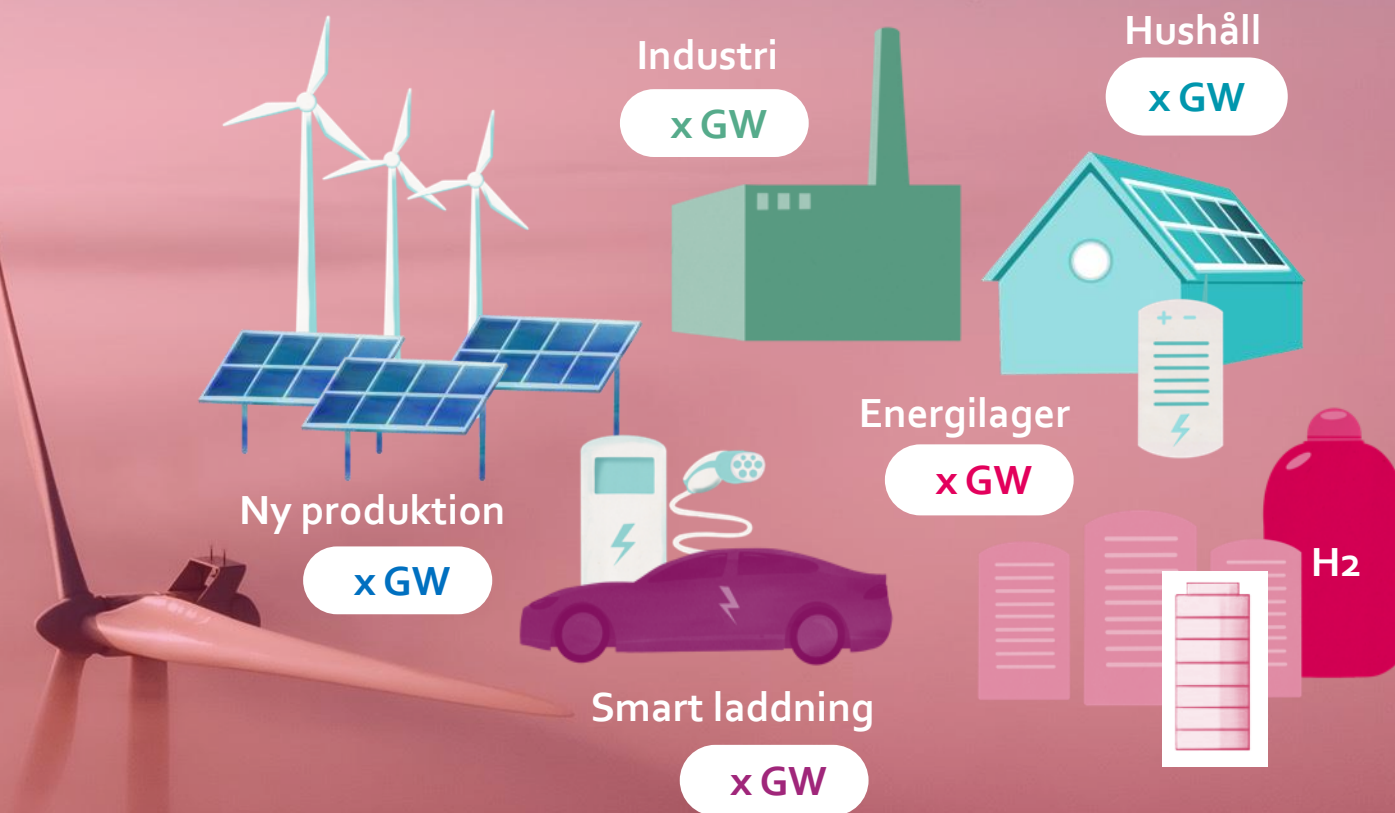
Andra viktiga
stöd tjänster

Ny teknik ger nya flexibilitetsmöjligheter

Historiska flexibilitetsmöjligheter

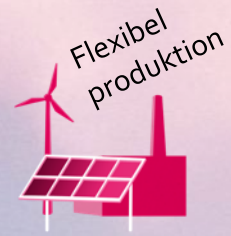

Framtida flexibilitetsmöjligheter

Källa: Svenska kraftnät

Kartläggning av flexibilitet

	Inertia		Frekvensreglering	
	Snabbt frekvenssvar	Primärreglering	Sekundärreglering	Tertiär
Vattenkraft	Passar bra	Passar bra	Passar bra	Passar bra
Kraftvärme	Passar inte	Passar mindre bra/med stödjande teknik	Passar bra	Passar bra
Gasturbin	Passar inte	Passar inte	Passar bra	Passar bra
Kärnkraft	Passar inte	Passar inte	Passar bra	Passar mindre bra/med stödjande teknik
Vindkraft	Passar bra	Passar bra	Passar bra	Passar bra
Solkraft	Passar mindre bra/med stödjande teknik	Passar bra	Obekrattat	Obekrattat
Hushåll & service	Obekrattat	Passar bra	Passar bra	Passar bra
Elfordon	Passar bra	Passar bra	Passar bra	Passar bra
Industri	Passar bra	Passar bra	Passar bra	Passar bra
Vätgas	Passar bra	Passar bra	Passar bra	Passar bra
Batterier	Passar bra	Passar bra	Passar bra	Passar bra
Pumpkraft	Obekrattat	Passar bra	Passar bra	Passar bra

■ Passar inte
 ■ Passar bra
 ■ Passar mindre bra/med stödjande teknik
 Obekrattat

hantering

Längre överskott

Passar bra
Passar bra
Passar inte
Passar mindre bra/med stödjande teknik
Passar mindre bra/med stödjande teknik
Passar mindre bra/med stödjande teknik
Passar mindre bra/med stödjande teknik
Passar mindre bra/med stödjande teknik
Passar mindre bra/med stödjande teknik
Passar mindre bra/med stödjande teknik
Passar mindre bra/med stödjande teknik
Passar bra
Passar mindre bra/med stödjande teknik
Passar bra
Passar bra

Projektet FlexAbility

- Forskningsprojekt som pågår 2023-2025
- Projektets frågeställningar:
 - Den ekonomiska potentialen för flexibilitet
 - Hur värdet på flexibilitet utvecklas till 2030
 - Vad är alternativkostnaden för nätägare?
 - Vilka hinder och målkonflikter finns?
- Power Circle, Uppsala Universitet och Plexigrid

Mer efterfrågefleksibilitet med aggregering

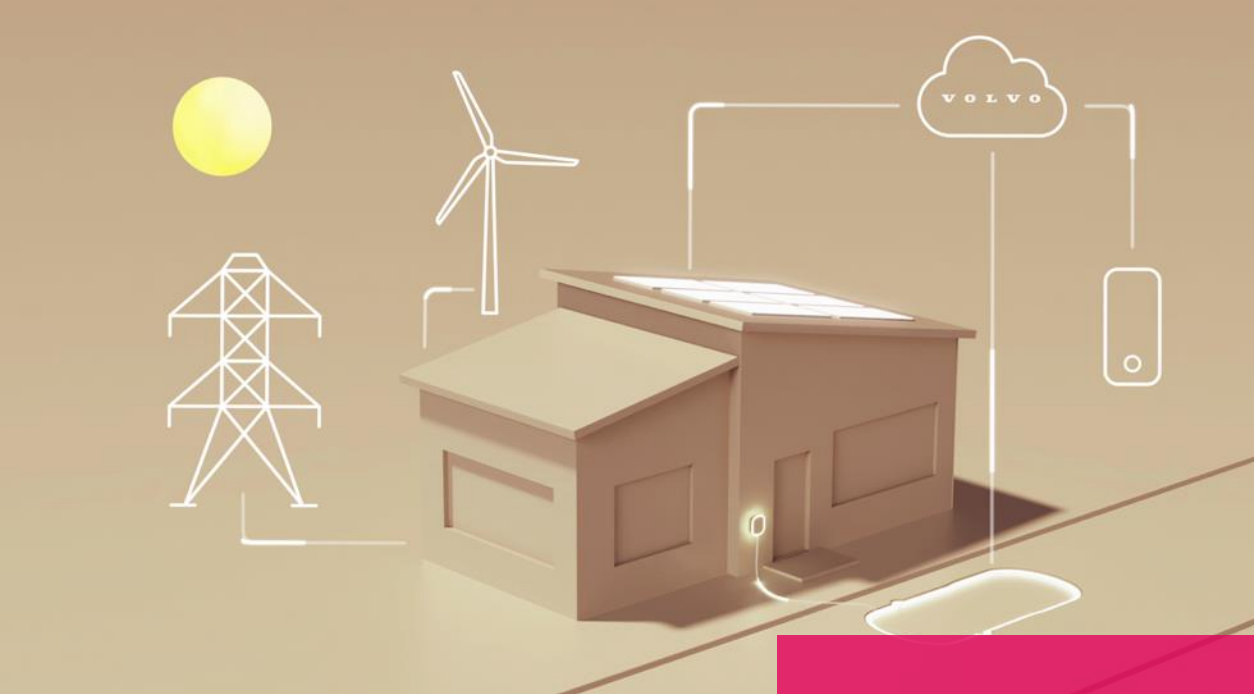

Vi ser en stor batteriboom just nu!

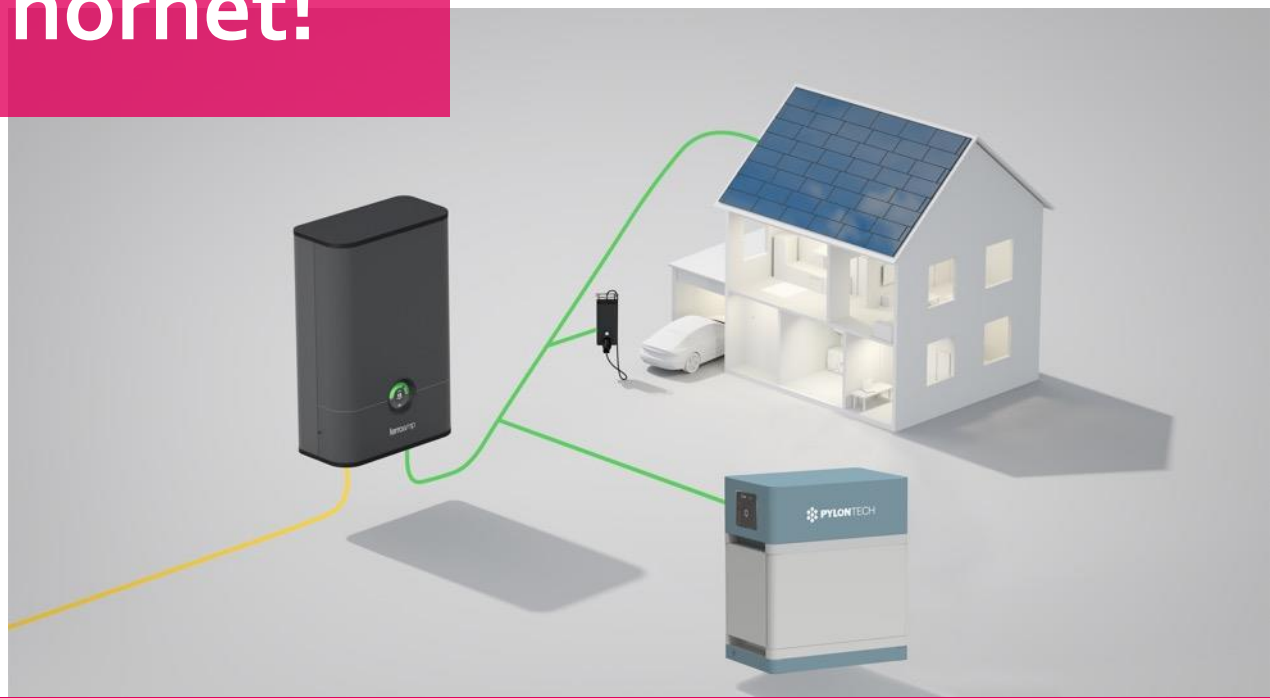
91 MW i drift
342 MW byggs
1600 MW plan

NyTeknik

1 GW
batterier inom
1-2 år

V2G runt hörnet!

Vätgas – en nyckel för klimatomställningen

H₂

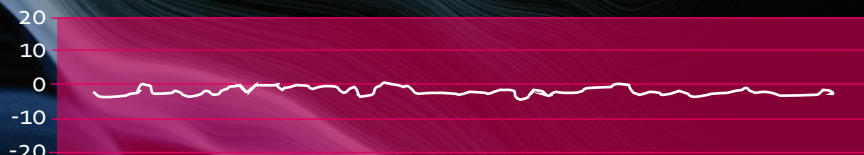
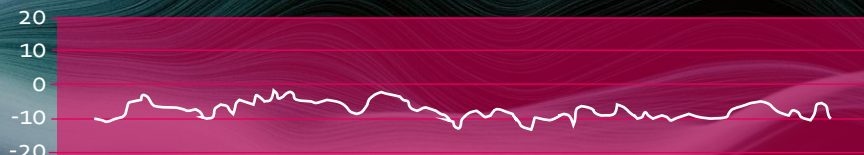
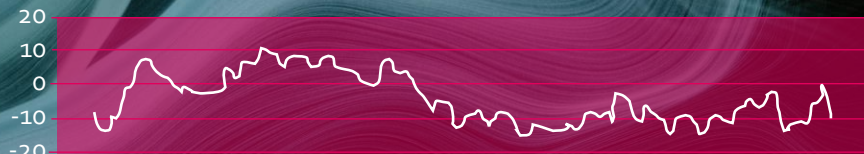

CAUTION

H₂

Vi behöver en kombination av olika flexibla lösningar

Källa: Chalmers

Flexibilitet kan ge nytta på alla elmarknader

Balansmarknaderna

Drivs av Svenska kraftnät

Deltagande med aggregerad flexibilitet kan öka likviditeten och därmed sänka priserna för att hålla systemet i balans.

Day-ahead & Intraday

Drivs av Nordpool

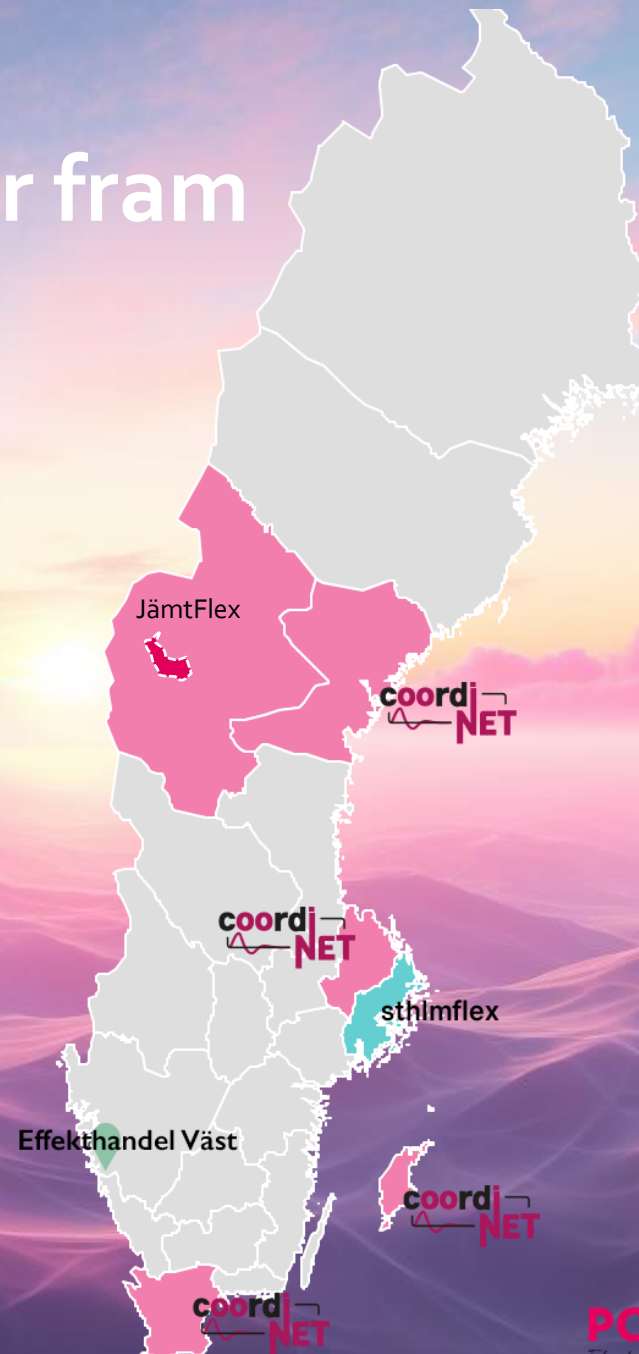
Deltagande med aggregerad flexibilitet kan ge lägre och jämnare elpriser och en effektivare elmarknad med minskad risk för effektbrist/balanseringsbehov.

Lokala flexmarknader

Drivs privat/av DSO

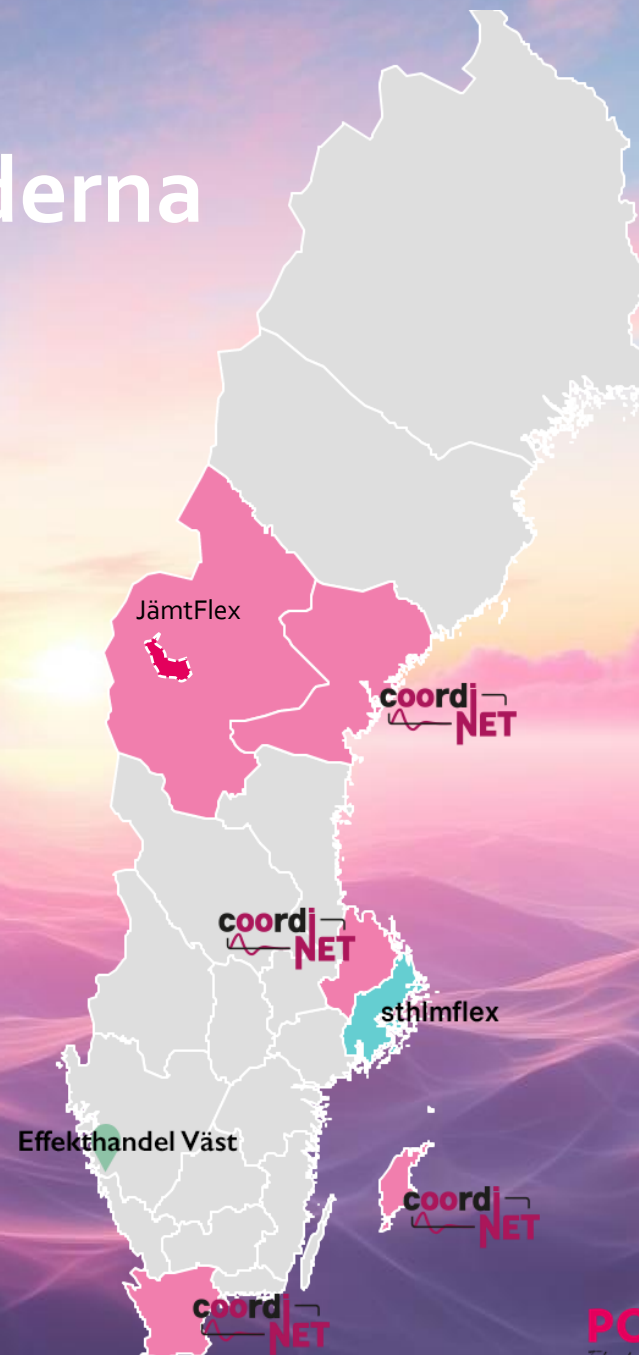
Deltagande med aggregerad flexibilitet kan avhjälpa flaskhalsar i elnätet och minska behovet av eller underlätta utbyggnaden av elnäten.

Lokala flexibilitetsmarknader växer fram

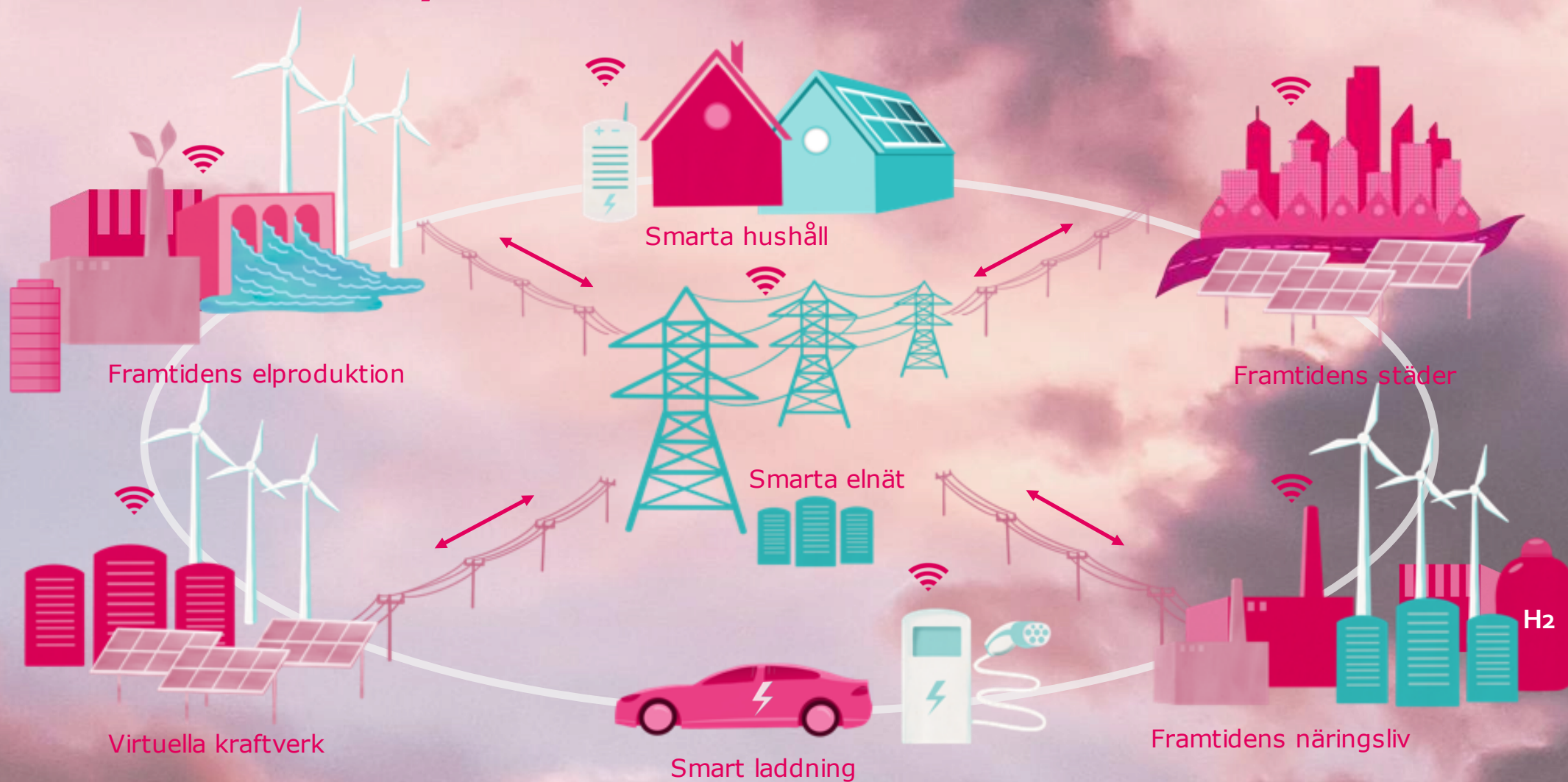

Lärdomar från flexibilitetsmarknaderna

- Flexibilitet är omoget hos kunder, men vilja finns!
- Aggregatorer har kommit längre i utvecklingen
- Gör det enkelt att delta och samverka med kunder
- Flexibilitet finns i de flesta verksamheter
- Det går att hitta nytta för flexibilitet som DSO!
- En helt nytt sätt att arbeta i drift och planering
- Baseline, mätning och verifiering är klurigt
- Värdet av flexibilitet och en attraktiv marknad

Framtidens elsystem

Våra faktablad

<https://powercircle.org/kunskap/>

Tack!

Regional samverkan och projekt för elektrifiering

Linda Varga, High Voltage Valley

Energiintelligent Dalarna
PARTNERSKAP FÖR INNOVATION OCH GRÖN UTVECKLING

EFFEKT4Dalarna

Samverkan för sektorn Smarta energisystem

Projekt EFFEKT4Dalarna

ELLEVIO

VATTENFALL

VB ENERGI

Samverkansforum EFFEKT4Dalarna

- Samverkan
- Ledarskap
- Storforum
- Konferenser

Projektplan

Samverkan, kunskapshöjning & omvärldsbevakning

Kartläggningar av flex-tjänster

Metodutveckling genom piloter

- Lokal elproduktion
- Data från elmätare
- Nya tariffmodeller
- Villkorade avtal

Samskapad energiplanering. Scenarier och prognosverktyg.

Nätplanering. Nätutvecklingsplaner.

Energi- och effekthushållning

Carl Romlin

Energiansvarig, EcoDatacenter

Mats-Erik Olofsson

VD, Borlänge Energi

Niklas Lundaahl

VD, DalaVind

Maud Hallmans

Invest in Dalarna, Region Dalarna

David Berg

Elnätchef, Falu Elnät

Tomas Brunzell

Elnätchef Mellansverige, Ellevio

Thomas Kjellson

t f Kommundirektör Älvdalens kommun

Summering

Energiintelligent Dalarna

PARTNERSKAP FÖR INNOVATION OCH GRÖN OMSTÄLLNING